

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **V. Ch.**
st. přísl. R. f.
t.č. pobytem X

zast. advokátem Mgr. Vratislavem Tauberem
sídlem Lidická 960/81, Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 2. 2025, č. j. OAM-1034/ZA-ZA11-P15-2023,

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se **nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Rozhodnutím žalovaného ze dne 10. 2. 2025, č. j. OAM-1034/ZA-ZA11-P15-2023 („napadené rozhodnutí“), nebyla žalobci udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“). Proti napadenému rozhodnutí žalobce brojí žalobou.
2. Žalobce požádal o mezinárodní ochranu dne 29. 7. 2023. K žádosti mj. uvedl, že posledním místem jeho bydliště ve vlasti bylo město B. V ČR byl poprvé v roce 2019, přiletěl na studentské vízum. V Rusku byl naposledy 21. 6. 2021, mimo EU byl naposledy před dvěma lety, v Egyptě. Jako důvod žádosti uvedl, že by mohl být povolán do války nebo poslán do vězení, protože pomáhá Ukrajincům. Jeho kamarád, který se z ČR do Ruska vrátil, byl zadržen a vyslýchán a musel podat informace i o žalobci jakožto podporovateli ukrajinské strany. Během první mobilizace žalobce obdržel povolávací rozkaz.
3. V rámci pohovoru dne 7. 7. 2023 žalobce mj. uvedl, že po zahájení války na Ukrajině pomáhal od začátku března 2022 s odvozem humanitární pomoci, pomáhá nadačnímu fondu Post Bellum. Také vyzvedával lidi na polsko-ukrajinských hranicích a uprchlíky převážel z Polska do ČR, což byla jeho iniciativa. Také za vlastní peníze koupil auto, které předal na Ukrajinu. Spolupracoval též s Nadačním fondem pomoci Ukrajině, s nímž je v kontaktu přes známého. Základní vojenskou službu neabsolvoval ze zdravotních důvodů, má vadu na srdci. Povolávací rozkaz mu byl vhozen do schránky, volala mu to jeho matka.
4. Na podporu svých tvrzení žalobce ve správním řízení doložil dne 30. 8. 2023 listinu zachycující poděkování ukrajinské bojové jednotky za dovoz auta a neprůstřelných vest na Ukrajinu, potvrzení Nadačního fondu pomoci Ukrajině ze dne 21. 8. 2023 (že žalobce od začátku ruské invaze na Ukrajinu pomáhal s organizací humanitární pomoci na Ukrajinu, konkrétně se zajištěním vozidla a jeho přepravou k ukrajinským hranicím) a potvrzení Post Bellum ze dne 23. 8. 2023 (že žalobce pomáhal při dopravě humanitární pomoci na Ukrajinu od 1. 3. 2022 do 10. 4. 2022 jako řidič).
5. Žalovaný do spisu založil následující zprávy obsahující informace o zemi původu: Informaci OAMP, Ruská federace, *Bezpečnostní a politická situace v zemi*, ze dne 8. 7. 2024; Informaci OAMP, Ruská federace, *Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí*, ze dne 8. 7. 2024; Informaci OAMP, Ruská federace, *Náhradní civilní služba*, ze dne 21. 3. 2024; Informaci OAMP, Ruská federace, *Základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině*, ze dne 21. 3. 2024; Informaci Finské imigrační služby, Ruská federace, *Vyhýbání se odvodům během mobilizace*, ze dne 15. 9. 2023; Informaci Finské imigrační služby, Ruská federace, *Situace branců a mobilizace*, ze dne 22. 8. 2024.
6. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že žalobce nebyl azylově relevantním způsobem pronásledován za činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Ani nedospěl k závěru, že by žalobce mohl ve vlasti pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Uvedl, že žalobce nezmínil jakoukoli diskriminaci své osoby z důvodů, jež zákon o azylu vymezuje.
7. Žádost žalobce žalovaný předně vyhodnotil jako účelovou, neboť ji podal až poté, co ztratil oprávnění k pobytu na území ČR a k legalizaci pobytu mu nezbývala jiná možnost. K obavě

žalobce z povolání k výkonu vojenské služby žalovaný s odkazem na mezinárodní úmluvy a starší judikaturu správních soudů uvedl, že branná povinnost a povinná vojenská služba je základní státoobčanskou povinností. Žalovaný následně odkázal na informace obsažené v opatřených podkladech, podle nichž se v září oznámená „částečná“ mobilizace týká pouze občanů patřících do ruských vojenských záloh, nikoli jedinců povinovaných absolvováním základní vojenské služby, což je také případ žalobce. Dle shromážděných informací není známo, že by branci byli v poslední době posíláni do války. Aby branci mohli jít do války, musí podepsat smlouvu a stát se nájemnými vojáky. Základní vojenskou službu lze nadále absolvovat v rámci tzv. náhradní civilní služby. Od počátku invaze se o posílání branců do bojových operací na Ukrajině objevovaly rozporuplné informace. V obecné rovině ruské úřady odmítají, že by branci byli do těchto operací posíláni, anexe Luhanské, Doňecké, Chersonské a Záporožské oblasti však v legislativní rovině umožňuje vyslání branců do těchto oblastí na území Ukrajiny. Jakkoli může v individuálních případech k nasazení branců docházet, nejsou informace o tom, že by se tak dělo ve velkých počtech. Dle vyjádření a praxe ruských úřadů jsou branci umísťováni primárně do oblastí v blízkosti místa bydliště a konečné rozhodnutí činí odvodová komise. Na základě těchto skutečností žalovaný dospěl k závěru, že neexistuje přiměřená pravděpodobnost, že by byl žalobce v případě návratu do vlasti a případného povolání k výkonu základní vojenské služby nuceně odeslán účastnit se bojů na Ukrajině či jakýchkoli jiných bojových operací mimo území Ruska, ledaže by s tím on sám souhlasil a s ruskou armádou uzavřel profesionální smlouvu.

8. Žalovaný dále nedospěl k závěru o důvodnosti obav žalobce ze zatčení či pronásledování v zemi původu z důvodu jeho pomoci Ukrajině. Tvrzení žalobce, že jeho kamarád tuto informaci poskytl ruským bezpečnostním složkám označil žalovaný za nepodloženou spekulaci.
9. Žalovaný poukázal na to, že žalobce v minulosti problémy ve vlasti nikdy neměl. Od svého plánovaného odjezdu z vlasti nebyl s ruskými orgány v kontaktu a ty o něj zájem nejevily, přestože o jeho proukrajinské činnosti měly být údajně informovány. Do dnešního dne ČR neeviduje žádnou žádost ze strany ruských státních orgánů o vydání žalobce k trestnímu stíhání do vlasti či vydaný mezinárodní zatykač na jeho osobu, jak je to v takových případech dle informací o zemi původu běžné. Žalobce není pro ruské státní orgány zájmovou osobou, a proto není v jeho případě dána přiměřená pravděpodobnost, že by se mohl stát z jím uváděného důvodu terčem pronásledování. Obdobné důvody vedly žalovaného k závěru, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu.

II. Žaloba

10. Žalobce v žalobě namítal, že žalovaný nedostatečně vyhodnotil naplnění podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu a založil své rozhodnutí na nesprávných závěrech o důvodech podané žádosti o mezinárodní ochranu.
11. Žalobce uvedl, že se obává povolání k výkonu vojenské služby v ruské armádě a následného nasazení do bojů na Ukrajině, stejně jako svého zatčení z důvodu pomoci poskytované Ukrajině. Připomněl, že ustanovení § 2 odst. 4 zákona o azylu i čl. 9 odst. 1 a 2 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany, tzv. „kvalifikační směrnice“, považují za pronásledování také trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu

vojenské služby, jestliže by výkon služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení podle čl. 12 odst. 2 této směrnice.

12. Žalovaný sice vyšel z premisy, že branná povinnost je základní státoobčanskou povinností, avšak zcela pominul existenci výjimek. V případě žalobce totiž hrozí zapojení do ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, který je mezinárodní agresí Ruské federace provázenou páčáním zločinů proti míru a lidskosti. Tyto skutečnosti jsou obecně známé a reflektované rovněž v judikatuře správních soudů (např. rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, či rozsudky Krajského soudu v Praze sp. zn. 40 Az 1/2024 a 40 Az 13/2023).
13. Žalobce dále poukazoval na to, že žalovaný bagatelizoval riziko jeho bezprostředního nasazení, ačkoli i z Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 plyne, že branci mohou být využíváni nejen k ostraze hranic, ale i k službě v anektovaných oblastech, přičemž byly doloženy i případy úmrtí branců. Podle rozsudku Soudního dvora EU ve věci *Shepherd* (C-427/13) se navíc o účast na zločinech může jednat i v případě nepřímého podílu, například v logistické či podpůrné roli. Riziko takové nepřímé účasti hrozí i žalobci.
14. Žalobce zdůraznil, že odmítnutí výkonu vojenské služby je v jeho případě jediným prostředkem, jak se vyhnout účasti na válečných zločinech. Žalovaný se přitom nevypořádal s otázkou reálné dostupnosti náhradní civilní služby, ačkoli měl ve spise i příslušnou informaci OAMP. Žalobce má za to, že pokud žalovaný nedoložil, že tato možnost je pro něj fakticky dostupná, musel vycházet z opaku. Motivace žalobce je podle jeho tvrzení jednoznačná – odmítá být zapojen do války proti Ukrajině, kterou podporoval, mimo jiné prostřednictvím nadačního fondu Post Bellum.
15. Žalobce rovněž namítal, že žalovaný se nevypořádal s otázkou, zda mu v případě odepření služby hrozí trestní postih. Přestože se ve spise nachází Informace Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023, z ní nelze dovodit, že by žalobci žádný trestní postih nehrozil. Naopak tato zpráva a následná Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 hovoří o rozsáhlých legislativních změnách účinných od října 2023, zpřísnění sankcí i možnosti uložit trest odnětí svobody až na pět let. Žalovaný tyto podstatné změny podle žalobce dostatečně nezohlednil, a tudíž skutkový stav neobjasnil.
16. Vedle toho žalobce brojil proti tomu, že žalovaný jeho žádost považoval za čistě účelovou. Podle žalovaného žalobce požádal o mezinárodní ochranu pouze s cílem legalizovat svůj pobyt v České republice poté, co mu nebylo prodlouženo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia. Žalobce však namítal, že přicestoval do České republiky ještě před invazí na Ukrajinu a žádost nepodal ihned po vypuknutí války, neboť měl v té době řádný pobyt. Teprve v okamžiku, kdy o oprávnění k pobytu přišel, se stala hrozba návratu do vlasti a trestního postihu reálnou.
17. Žalobce dále připomněl, že podle ustálené judikatury NSS (např. rozsudek ze dne 18. 5. 2011, č. j. 5 Azs 6/2011-49, či rozsudek ze dne 15. 1. 2021, č. j. 1 Azs 342/2020-49) nelze samotný záměr legalizovat pobyt považovat za dostatečný důvod k zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu, pokud jsou jinak tvrzené obavy věrohodné a podložené. Podle žalobce tedy žalovaný nesprávně uzavřel, že jeho žádost je účelová, aniž by se zabýval její skutečnou podstatou. Z uvedených důvodů požaduje, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

18. Žalovaný ve svém vyjádření odkázal na obsah správního spisu, zejména na samotnou žádost o udělení mezinárodní ochrany, výpověď žalobce, shromážděné informace o zemi původu a

na obsah napadeného rozhodnutí. Má za to, že postupoval v souladu se zákonem o azylu a správním řádem, zjistil skutečný stav věci, posuzoval případ ve všech souvislostech, zabýval se tvrzeními žalobce a opatřil si potřebné podklady i objektivní informace.

19. Žalovaný zdůraznil, že žalobce neuvedl ani nedoložil skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že mu v případě návratu do vlasti hrozí bezprostřední nebezpečí. Nebylo zjištěno, že by byl ve vlasti diskriminován při uplatňování politických práv a svobod, ani že by vyvíjel politickou činnost, za kterou by mohl být azylově relevantním způsobem pronásledován. Podle žalovaného jediným důvodem odjezdu žalobce z vlasti bylo studium v České republice. Žalobce o mezinárodní ochranu požádal až poté, co mu nebyl prodloužen pobyt za účelem studia, ačkoliv mohl žádost podat již po zahájení války na Ukrajině dne 24. 2. 2022. Institut mezinárodní ochrany však nemůže sloužit jako prostředek k řešení pobytové otázky cizinců.
20. Pokud jde o obavu z povolání k výkonu vojenské služby v ruské armádě a možného nasazení v bojích na Ukrajině, žalovaný uvedl, že branná povinnost a základní vojenská služba patří k základním státoobčanským povinnostem, a proto je nelze považovat za pronásledování. Základní vojenskou službu lze absolvovat také formou náhradní civilní služby (srov. rozsudek NSS č. j. 4 Az 18/2024-28, bod 14). Podle žalovaného žalobce neprokázal konkrétní individuální riziko, že by byl nucen k účasti na útočném konfliktu nebo k páčání válečných zločinů, a nepředložil žádné důkazy, které by takové riziko potvrzovaly. Neuváděl ani, že by se pokusil využít svého práva na alternativní civilní službu, což podle žalovaného oslabuje jeho tvrzení o hrozícím pronásledování. Obavy žalobce jsou proto bezpředmětné a vycházejí pouze z obecných informací, nikoli z konkrétních okolností jeho případu.
21. Žalovaný dále zdůraznil, že mezinárodní ochranu lze udělit jen osobám pronásledovaným z důvodů taxativně vymezených v zákoně o azylu. V případě žalobce však nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by takové pronásledování či vážnou újmu dokládaly. Opřel se rovněž o podklady z Informace Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023, podle níž se částečná mobilizace vztahovala pouze na osoby ve vojenských zálohách, nikoli na brance povolané k výkonu základní vojenské služby, a dále o Informaci Finské imigrační služby ze dne 22. 8. 2024. Ta uvádí, že podle sdružení ruských právníků a odborníků na lidská práva Call to Conscience není známo, že by byli branci v poslední době posíláni do války; pokud by k tomu mělo dojít, museli by podepsat smlouvu a stát se vojáky z povolání. Žalovaný odkázal i na Informaci OAMP ze dne 21. 3. 2024 o základní vojenské službě v Rusku, podle níž branci slouží 12 měsíců, přičemž každoročně bývá odvedeno přibližně 120–130 tisíc osob. Podle žalovaného z těchto podkladů vyplývá, že branci jsou do bojů zapojováni pouze výjimečně.
22. Žalovaný proto uzavřel, že se dostatečně zabýval azylovým příběhem žalobce, opatřil si informace o mobilizaci a vojenské službě a na jejich základě dospěl k závěru, že žalobci nehrozí individuální riziko pronásledování ani vážné újmy. Odkázal přitom na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 21. 7. 2005, č. j. 3 Azs 303/2004-79), podle níž skutečnost, že určitý stát má problémy v oblasti lidských práv, ještě neznamená, že každý jeho občan je vystaven hrozbě pronásledování. Žalobce podle žalovaného patří mezi skupinu občanů Ruské federace, kteří proti režimu aktivně nevystupují, a tudíž jim nebezpečí nehrozí.

V. Posouzení věci krajským soudem

23. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí [§ 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.), ve spojení s § 32 odst. 9 zákona o azylu a čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU, tzv. procedurální směrnice]. Ve věci rozhodl

bez jednání, neboť pro tento postup byly splněny zákonem stanovené podmínky (účastníci řízení s projednáním a rozhodnutím o věci samé bez jednání výslovně souhlasili).

24. Žaloba není důvodná. A to přesto, že některé z výtek žalobce proti napadenému rozhodnutí jsou opodstatněné.
25. Předně je nutno uvést, že žalobce oprávněně kritizuje důraz žalovaného na argumentaci o účelovosti podané žádosti. Žalovaný argumentaci „účelovostí“ podané žádosti i přes opakované výtky správních soudů užívá setrvale. Jakkoli správní orgán jistě může v tomto typu řízení hodnotit, zda žadatel o mezinárodní ochranu nejedná účelově, nemůže automaticky vyvozovat účelovost žádosti pouze z časového okamžiku jejího podání. Okamžik podání žádosti je pouze jedním z hodnotících kritérií a při posouzení individuálních okolností každého případu je třeba se zabývat důvody, pro které byla žádost podána „opožděně“, resp. nikoli bezprostředně poté, kdy žadatel na území České republiky přicestoval a žádost podat mohl.
26. Důvody pro udělení mezinárodní ochrany mohou vzniknout až po vstupu cizince na území České republiky (viz např. rozsudek NSS ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008-71). Princip ochrany „in situ“ je zakotven rovněž v čl. 5 kvalifikační směrnice. Dle odst. 1: *Odůvodněná obava z pronásledování nebo reálné nebezpečí vážné újmy mohou být založeny na událostech, k nimž došlo po odjezdu žadatele ze země původu.* A dle odst. 2: *Odůvodněná obava z pronásledování nebo reálné nebezpečí vážné újmy mohou být založeny na činnosti, kterou žadatel vyvíjel po opuštění země původu, zejména pokud se zjistí, že činnost, o kterou se dotýčná žádost opírá, představuje vyjádření a pokračování názorů a přesvědčení, které měl žadatel v zemi původu.* Závěr o účelovosti žádosti tedy zpravidla nebude opodstatněný v případech, kdy je její podání odůvodněno událostmi, jež nastaly teprve v průběhu pobytu žadatele na území ČR.
27. A to je i situace žalobce. Ten na území ČR pobýval na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia. Přicestoval sem však ještě předtím, než vojska Ruské federace zahájila dne 24. 2. 2022 válku na Ukrajině. Od té doby v zemi původu nebyl. Nelze mu tedy vytýkat, že o udělení mezinárodní ochrany nepožádal bezprostředně po vstupu na území České republiky, neboť v roce 2019 pro to neměl důvod. Za opodstatněnou soud nepovažuje ani výtku žalovaného, že žalobce měl o mezinárodní ochranu požádat po zahájení války na Ukrajině. Na jednu stranu je sice pravdou, že obavy žalobce se odvíjejí od této události, na druhou stranu, dopady tohoto aktu agrese Ruska vůči Ukrajině procházely i ve vztahu k vlastním občanům (jako potenciálními účastníky bojových operací či jako potenciálními odporovateli ruské agrese) určitým vývojem.
28. Ačkoli tedy žalobce teoreticky mohl o mezinárodní ochranu požádat dříve, lze obecně přisvědčit žalobní argumentaci, že pokud k podání této žádosti přistoupil až poté, kdy mu dosavadní pobytové oprávnění nebylo prodlouženo, nelze pouze na této skutečnosti odůvodnit rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany. Tento dílčí závěr soudu, jež se týká části odůvodnění napadeného rozhodnutí, však ještě nečiní závěry napadeného rozhodnutí nezákonnými. Žalovaný totiž neustal na tom, že by žádost žalobce zamítl jako účelově podanou, ani neuvedl, že by tvrzení žalobce byla z tohoto důvodu nevěrohodná. Žalobcem tvrzenými důvody se zabýval a na základě shromážděných podkladů je vyhodnotil. A právě s tímto hodnocením žalobce nesouhlasil především.
29. Těžištěm žaloby je otázka, zda žalovaný v případě žalobce dostatečně vyhodnotil důvody pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Ten se cizinci udělí tehdy, má-li odůvodněný strach z pronásledování z důvodu *rasy, pohlaví, náboženství, národnosti,*

příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má (jedná se o tzv. azylově relevantní důvody). Žalobce poukazoval na svůj nesouhlas s válkou Ruské federace na Ukrajině, v úvahu tedy přichází poslední z uvedených azylově relevantních důvodů.

30. V případě žalobce nebylo prokázáno, že by v době, kdy zemi původu opouštěl, své politické názory vyjadřoval či politická práva vůbec uplatňoval a že by zároveň za takovou činnost čelil pronásledování ve smyslu relevantní právní úpravy (§ 2 odst. 7 zákona o azylu a čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice). Žalobce ze země původu vycestoval v roce 2019 za účelem studia v České republice, nikoli proto, že by čelil pronásledování. Při posouzení odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu však není rozhodné, zda žadatel již určitou formu pronásledování prožil v minulosti. Posuzuje se budoucí hrozba pronásledování, která sice může, ale nutně nemusí vycházet z minulého pronásledování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017-33 nebo ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018-47). Při tomto hodnocení se uplatní důkazní standard přiměřené pravděpodobnosti (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82), tj. *že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným*.
31. Žalovanému lze přisvědčit v tom, že odmítání výkonu vojenské služby pro vlastní stát není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. A to ani tehdy, pokud by se výkon vojenské služby pojal s rizikem účasti na bojových akcích. Toto obecné pravidlo však platí v situaci, že se jedná o plnění branné povinnosti v regulérní armádě, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a že případné odepírání výkonu takové služby z důvodu svědomí není trestáno nepřiměřenými sankcemi. Branná povinnost, *spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu*, je azylově relevantní v situaci podřaditelné čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice, podle něhož je pronásledováním *trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 této směrnice*. Mezi tyto důvody patří páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN, jež uvádí preambule a články 1 a 2 Charty OSN [srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-472/13, *Shepherd*].
32. Výkladem čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice se již Soudní dvůr EU zabýval, a to zejména v rozsudku *Shepherd*, a v rozsudku ze dne 19. 11. 2020 ve věci C-238/19, *E. Z.* Z nich lze pro účely posouzení v této věci shrnout, že žadatel nemusí prokazovat, že by sloužil přímo v boji. Uvedené ustanovení kvalifikační směrnice se týká i situací, ve kterých by se žadatel podílel na páčání válečných zločinů jen nepřímo tím, že by při plnění svých úkolů s rozumnou mírou pravděpodobnosti poskytl nezbytnou podporu pro přípravu nebo uskutečnění těchto zločinů (bod 46 rozsudku *Shepherd*). Posouzení otázky, zda by výkon vojenské služby vedl *nutně, nebo přinejmenším velmi pravděpodobně*, k tomu, že by žadatel spáchal zločiny uvedené v čl. 12 odst. 2 téže směrnice, musí vycházet ze souboru indicií, zejména týkajících se země původu v okamžiku rozhodnutí o žádosti, jakož i konkrétního postavení a osobní situace žadatele (bod 40 rozsudku *Shepherd*, bod 34 rozsudku *E. Z.*).
33. Aby tedy odepření výkonu vojenské služby, se kterým se pojí trestní stíhání, mohlo být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, musí se s přiměřenou pravděpodobností prokázat, že by výkon vojenské služby zahrnoval páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN. Pro posouzení této otázky přitom není nutné, aby se branec přímo podílel na bojových akcích. Ani aby předem znal přesné

zařazení v rámci armády. To vše platí za předpokladu, že armáda, ve které by sloužil, opakovaně a systematicky páchá uvedené zločiny.

34. Soudní dvůr EU zároveň uvedl, že odepření výkonu vojenské služby současně musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na tvrzených válečných zločinech. Pokud přitom žadatel nevyužil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí, taková okolnost vylučuje jakoukoli ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice, ledaže žadatel prokáže, že neměl žádné řízení takové povahy ve své konkrétní situaci k dispozici (bod 45 rozsudku *Shepherd*, bod 28 rozsudku *E.Z.*).
35. Dále je nutno připomenout, že pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu by musela být rovněž zjištěna vazba na některý z azylově relevantních důvodů. Výkon vojenské služby spojený s účastí na ozbrojeném konfliktu ještě sám o sobě nemusí implikovat existenci vazby na některý z těchto důvodů. Touto vazbou je proto nutné se v případě žadatele zabývat a s ohledem na všechny okolnosti zkoumat pravděpodobnost souvislosti mezi azylově relevantními důvody a tresty (trestním stíháním) v případě odepření výkonu vojenské služby za podmínek stanovených v čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice.
36. S ohledem na tato právní východiska, relevantních na základě důvodů uváděných žalobcem pro účely posouzení jeho žádosti, bylo primárním úkolem žalovaného shromáždit dostatek aktuálních a relevantních informací o zemi původu žalobce (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 22/2003-41), jež by umožnily zodpovědět následující otázky:
- 1. Existuje v případě žalobce přiměřená pravděpodobnost, že v případě návratu do země původu bude povinen nastoupit k výkonu vojenské služby do armády Ruské federace? A pokud ano;
 - 2. Vedl by výkon vojenské služby žalobcem „nutně, nebo přinejmenším velmi pravděpodobně“ k tomu, že by žalobce páchal válečné zločiny, zločinů proti lidskosti nebo činů, které odporují zásadám a cílům OSN? A pokud ano,
 - 3. hrozí žalobci za odepření výkonu vojenské služby trestní stíhání?
37. Pokud by bylo možné na základě informací o žalobci a zemi původu dospět ke kladné odpovědi na každou z položených otázek, byla by na místě úvaha, zda lze potvrdit domněnku o vazbě důvodů pro odepření výkonu vojenské služby s některým s azylově relevantních důvodů. S ohledem na tvrzení žalobce (nesouhlas s válkou Ruské federace na Ukrajině) by se jednalo o důvod spočívající v zastávání určitých politických názorů. Pokud by však odpověď – byť na jednu – z výše položených otázek byla negativní, podmínky hrozby pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu, resp. podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice nebylo možné považovat za splněné.
38. Přestože žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí azylovou relevanci žalobcem uváděných důvodů připustil pouze implicitně, soud má za to, že shromáždil informace o zemi původu žalobce, na jejichž podkladě lze na uvedené otázky odpovědět. Žalovaný se ostatně případným výkonem vojenské služby ze strany žalobce v ruské armádě zabýval, přičemž tak (dle obsahu odůvodnění napadeného rozhodnutí) učinil ve vztahu k otázce první a druhé. Za situace, kdy na druhou otázku odpověděl záporně, mu již nelze vytýkat nevyhodnocení otázek dalších (být i na ně lze nalézt odpověď ve shromážděných

informacích o zemi původu). Soud se proto zaměřil na to, zda závěr přijatý žalovaným má oporu ve shromážděných podkladech pro rozhodnutí.

39. Povinnost žalobce nastoupit k výkonu vojenské služby žalovaný připustil a ze shromážděných podkladů skutečně vyplývá, že v Ruské federaci byla od 1. ledna 2024 horní hranice odvodního věku zvýšena z 27 na 30 let. Základní vojenská služba je povinná pro osoby ve věku od 18 do 30 let a trvá 12 měsíců (Informace OAMP, *Základní vojenská služba*, 21. 3. 2024). Žalobce, který se blíží horní věkové hranici pro odvod, tak stále spadá do kategorie osob podléhajících povinné vojenské službě. V případě návratu do země původu mu tedy stále hrozí, že bude předvolán k odvodní komisi a následně povolán k výkonu vojenské služby. Ostatně jak ve správním řízení uváděl, toto předvolání v písemné verzi mu již mělo být během první mobilizace doručováno.
40. Pokud žalobce žalovanému vytýkal, že se blíže nezabýval otázkou, zda by žalobce splňoval podmínky pro výkon náhradní vojenské služby, žalovaný zjistil, že tato forma služby formálně dostupná je. Z obsahu napadeného rozhodnutí lze však dovodit, že takovou možnost v případě žalobce vyloučil (zabýval se totiž otázkou případného nasazení žalobce do bojů na Ukrajině). Při takovém posouzení proto není nutné zkoumat, zda by žalobci byl výkon náhradní služby umožněn, pokud by o něj teoreticky požádal. Pokud by totiž tomu tak bylo, tj. pokud by mohl být žalobci výkon náhradní služby v zemi původu umožněn, ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice by to vylučovalo, neboť by nebyla naplněna podmínka odepření výkonu vojenské služby za konfliktu jako jediné možnosti vyhnout se účasti na zločinech (viz výše bod 34).
41. Podle Informace Finské imigrační služby (*Situace branců a mobilizace*, 22. 8. 2024) legislativa Ruské federace nezakazuje vysílání branců do boje; ti mohou být nasazeni po čtyřech měsících služby a absolvování výcviku. Zároveň však tato zpráva konstatuje, že branci nejsou ve velkém rozsahu nasazováni do bojových operací a že jejich účast na válce je v ruské společnosti nepopulární. Sdružení Call to Conscience uvádí, že branci jsou do bojových operací posíláni jen zřídka a že k účasti na válce musí zpravidla podepsat kontrakt, čímž se stanou profesionálními vojáky. Obdobné závěry přináší i Informace OAMP (*Základní vojenská služba*, 21. 3. 2024).
42. Situace se částečně změnila po rozšíření bojů do Kurské oblasti v srpnu 2024. V té době byli v regionu přítomni i branci, kteří spolu s pohraničními jednotkami čelili ukrajinskému postupu a někteří z nich se stali válečnými zajatci. Podle Finské imigrační služby byli do Kurské oblasti posíláni branci z různých částí Ruska, a to i bez dokončení povinného čtyřměsíčního výcviku. Jejich úkoly byly formálně podpůrné, avšak fakticky se ocitali v první linii. Tyto informace ukazují, že riziko bojového nasazení branců v pohraničních oblastech Ruska se zvýšilo.
43. V případě žalobce však bylo na místě přihlédnout i k jeho osobní situaci a zohlednit individuální aspekty případu. Žalobce naposledy pobýval v Blagověščensku na Dálném východě. Podle dostupných informací jsou branci zpravidla rozmísťováni do útvarů v místě bydliště nebo regionu. Přesuny jednotek na západní frontu se týkají především kontraktních vojáků nebo mobilizovaných záložníků. Pobyt v Blagověščensku tak významně snižuje pravděpodobnost, že by žalobce byl jako branec přímo nasazen do bojů na Ukrajině. Ačkoliv tedy žalobci hrozí povinnost výkonu základní vojenské služby, nelze mít na základě dostupných podkladů za pravděpodobné, že by žalobce při jejím výkonu musel počítat s přímým bojovým nasazením.

44. Podle Informace OAMP (*Bezpečnostní a politická situace v zemi*, 8. 7. 2024) se ruské jednotky v průběhu invaze na Ukrajinu dopustily činů, které jsou považovány a vyšetřovány jako válečné zločiny, včetně znásilňování, mučení, mimosoudních poprav či taktiky „spálené země“. Je zde tedy předpoklad, že účast na frontových bojích s sebou může nést reálné riziko podílu na jednání odporujícím zásadám a cílům OSN. Je však nutné zkoumat, zda by žalobce jako branec byl do takových bojů nasazen „přinejmenším velmi pravděpodobně“ (viz rozsudek SDEU ve věci *EZ*, bod 34).
45. Jak plyne z Informace Finské imigrační služby i z podkladů OAMP, branci nejsou do bojů na Ukrajině nasazováni plošně a v poslední době k tomu dochází jen zřídka, zejména v důsledku výjimečných okolností v Kurské oblasti. Hlavním mechanismem, jak se branci dostávají na frontu, je jejich přeměna na kontraktní vojáky, často pod tlakem, manipulací nebo příslibem výhod. Tento jev je sice popisován jako poměrně častý (odhady hovoří o 20–30 % branců, kteří smlouvu podepíší), nicméně nejde o nevyhnutelný následek výkonu základní vojenské služby. A s ohledem na věk a zkušenosti žalobce současně nelze předpokládat, že by žalobce snadno podlehl psychologickému či ekonomickému nátlaku na podpis smlouvy, tj. že by se stal kontraktním vojákem a následně byl nasazen na Ukrajinu.
46. Za této situace nelze mít za prokázané, že by žalobce v důsledku výkonu povinné vojenské služby byl nutně či velmi pravděpodobně nasazen do bojů na Ukrajině, a tudíž že by se podílel na páchání válečných zločinů či činů odporujících zásadám OSN. Jeho nasazení do bojů je spíše eventualitou než běžným či předvídatelným jevem, a proto přiměřená pravděpodobnost ve smyslu relevantních právních norem dána není. Závěr přijatý ze strany žalovaného, že u žalobce není dána hrozba pronásledování s ohledem na jeho obavy z výkonu vojenské služby v zemi původu, tak lze potvrdit.
47. S ohledem na tento závěr již není z hlediska podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, resp. ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice podstatné, zda žalobci hrozí za odmítnutí vojenské služby trestní postih. Mohlo by se však jednat o otázku relevantní z hlediska případné hrozby vážné újmy dle § 14a zákona o azylu, resp. z hlediska podmínek pro udělení doplňkové ochrany (byť závěr o nesplnění podmínek pro tento typ mezinárodní ochrany žalobce neučinil předmětem sporu). Taková újma (v podobě trestu smrti, mučení či jiného nelidského zacházení) by však žalobci musela *reálně hrozit*, což ze shromážděných informací o zemi původu nevyplývá.
48. Pokud by žalobce odmítl nastoupit k výkonu základní vojenské služby, mohl by čelit trestní odpovědnosti podle § 328 odst. 1 ruského trestního zákona. Za vyhýbání se vojenské službě hrozí pokuta až do výše 200 000 rublů, uložení obecně prospěšných prací až do dvou let, uvěznění ve vojenské věznici až po dobu šesti měsíců, anebo trest odnětí svobody až na dva roky (Informace Finské imigrační služby, *Situace branců a mobilizace*, 22. 8. 2024). Za neuposlechnutí povolávacího rozkazu může být uložena pokuta v rozmezí 10 000 až 30 000 rublů. Od dubna 2023 navíc ruský právní řád umožňuje využití elektronického vojenského rejstříku a elektronických povolávacích rozkazů. Pokud osoba obdrží povolávací rozkaz, vznikají jí i další sankce v podobě dočasného omezení majetkových a občanských práv, například zákaz vycestování ze země, omezení při nakládání s nemovitostmi nebo možnostech řízení motorových vozidel. Statistiky nicméně nasvědčují tomu, že ruské soudy ukládají za vyhýbání se vojenské službě převážně mírnější tresty. Podle Informace Finské imigrační služby bylo v roce 2022 odsouzeno 1 123 osob, přičemž ve většině případů šlo o pokuty; pouze v jednom případě byl uložen trest odnětí svobody. V roce 2023 bylo odsouzeno 958 osob, v drtivé většině k pokutám, tresty odnětí svobody uděleny nebyly. Tyto údaje potvrzuje i Informace OAMP (*Základní vojenská služba*, 21. 3. 2024).

49. Žalobci by tedy v případě odmítnutí výkonu vojenské služby v Ruské federaci hrozily sankce v podobě trestního postihu, které se v praxi projevují zejména finančními pokutami. Teoreticky může být uložen i trest odnětí svobody až na dva roky, avšak statistiky ukazují, že tyto tresty jsou výjimečné a převažuje ukládání pokut. Pravděpodobný postih za odmítnutí vojenské služby je tedy spíše majetkového a administrativního charakteru než v podobě dlouhodobého vězení.
50. K obavám žalobce z uvěznění z důvodu jeho pomoci Ukrajině je nutno rovněž přisvědčit závěrům žalovaného, že tento následek žalobci v případě návratu do země původu s přiměřenou pravděpodobností nehrozí. Z podkladů o zemi původu plyne, že oběti mučení a špatného zacházení v Ruské federaci jsou především protirežimně orientované osoby, protiváleční aktivisté, lidskoprávní aktivisté a příslušníci náboženských či sexuálních menšin (Informace OAMP, *Bezpečnostní a politická situace v zemi*, 8. 7. 2024). Represivní postupy ruských orgánů se tedy soustředí na vyhraněné opoziční osobnosti a aktivisty, kteří vystupují veřejně a systematicky proti režimu.
51. Pokud jde o navrátilce ze zahraničí, zpráva OAMP (*Situace navrátilců do Ruské federace*, 8. 7. 2024) konstatuje, že pohraniční služba má k dispozici seznamy aktivistů, opozičních politiků a osob vedených jako tzv. zahraniční agenti. Kontroly se zaměřují zejména na osoby místně či celostátně známé, případně na jejich blízké příbuzné. Naproti tomu běžní ruští občané, kteří se vrací po pobytu v zahraničí a nejsou veřejně činnými aktivisty, nejsou systematicky vystavováni represím. U navrátilců mimo tyto rizikové kategorie byly popsány jen nahodilé kontroly, bez následného dlouhodobého postihu.
52. Žalobce v řízení uvedl a doložil, že se v zahraničí podílel na pomoci Ukrajině a ukrajinským občanům. Soud neshledává, že by tato skutečnost sama o sobě znamenala, že se žalobce ocitne v hledáčku ruských orgánů. Nejde o činnost veřejně známou, politickou či aktivistickou, ale o pomoc poskytovanou v zahraničí, která žalobce neřadí mezi skupiny osob, jež jsou systematicky perzekvované. Vedle tvrzení žalobce, že jej měl jeho známý bezpečnostním orgánům nahlásit, není k dispozici žádná indicie, že by ruské úřady disponovaly informacemi o této jeho činnosti nebo že by ji považovaly za důvod k pronásledování. Lze tedy uzavřít, že žalobce nespadá do kategorie osob, které jsou v Ruské federaci cíleně vystavovány represím.

VI. Závěr a náklady řízení

53. Krajský soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí ob stojí i přes některé dílčí nedostatky, které mu žalobce vytýkal. Závěry žalovaného ve vztahu k posouzení podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu lze potvrdit. Soud zároveň neshledal ani jiné důvody, pro které by bylo na místě napadené rozhodnutí zrušit; žalobu proto jako nedůvodnou zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
54. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014–47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení

o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 30. září 2025

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně